

<https://doi.org/10.52449/1857-4114.2020.35-1.14>

CZU: 334.7:796(478)

DELIMITĂRI TEORETICO-CONCEPTUALE ALE ACTIVITĂȚII DE ANTREPRENORIAT ÎN DOMENIUL SPORTULUI DIN REPUBLICA MOLDOVA

*Popa Ghenadie*¹, ORCID: 0000-0003-0339-1871

¹*Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova*

Rezumat. În acest articol sunt descrise particularitățile de ordin teoretic și conceptual ale activității de antreprenariat în domeniul sportului. Dat fiind că sportivii de performanță, în mare parte, după încheierea carierei sportive nu-și prelungesc activitatea în domeniul sportului, devine necesară motivarea acestora și enunțarea demersurilor instructionale pentru o pregătire profesională competentă pentru activitatea de antreprenariat anume a unor astfel de persoane, care vor fi în măsură să monitorizeze cu eficiență toate acțiunile în industria sportului autohton.

Cuvinte-cheie: activitate de antreprenariat, sport, management, mediu de afaceri, perspectivă.

Actualitatea problemei abordate. Activitatea de antreprenariat în domeniul sportului din Republica Moldova reprezintă un fenomen puțin valorificat. Deoarece conceptul de „antreprenariat” este un element-cheie al aspectului managerial, cu siguranță, candidații la un astfel de „titlu” trebuie să fie pregătiți, instruiți și să cunoască pe deplin ansamblul de competențe specifice în vederea desfășurării cu succes a tuturor activităților prevăzute.

Totodată, practica demonstrează că, după încheierea carierei sportive, performerii, în majoritate, nu sunt angrenați într-o muncă de antreprenariat profesională, ca să presteze servicii drept continuitate în/pe domeniul respectiv. Aceasta, în cele mai dese cazuri, poate lipsi de perspectivă ori de dezvoltare anumite idei, procese, tehnici etc. din domeniul dat, doar din considerentul abandonării ori al lipsei de interes al anumitor persoane. Este cert că sportivii de înaltă performanță pot fi în măsură de a promova un șir de valori *exclusive*, pe care le-au obținut pe parcursul unei perioade îndelungate de antrenament, în vederea unei continuități,

fiind pregătiți într-un mod special pentru aceasta.

Aceste argumente reprezintă motivul de bază al studiului, care trezește interes deosebit pentru modernizarea și promovarea antreprenariatului în domeniul sportului din Republica Moldova.

Scopul studiului rezidă în elucidarea teoretico-conceptuală a esenței noțiunii de antreprenariat, expunerea unei succesiuni algoritmizate a acțiunilor pe care trebuie să le conțină informația respectivă.

În vederea realizării scopului au fost trasate următoarele **obiective**:

1. Studiu retrospectiv asupra conceptului de antreprenariat în domeniul culturii fizice și sportului.

2. Revizuirea actelor normative și a documentelor care atestă formele de antreprenariat în domeniul sportului în diferite probe practicate în Republica Moldova.

3. Elaborarea și stabilirea normelor, cerințelor și condițiilor de informare a sportivilor de performanță în vederea dezvoltării și promovării antreprenariatului în domeniul sportului național și mondial și a modalității de îndeplinire a lor.

Metodele studiului: analiza teoretico-conceptuală și argumentarea datelor expuse în sursele de specialitate pe marginea subiectului abordat; analiza spectrului documentar vis-a-vis de organizarea și desfășurarea activităților de antreprenariat în domeniul sportului din Republica Moldova; metoda euristică de elaborare a pachetului de acțiuni necesare desfășurării eficiente a activităților de antreprenariat în domeniul sportului din Republica Moldova.

Astfel, studiul preventiv a oferit informații ample despre specificul de organizare și desfășurare a activităților de antreprenariat în domeniul sportului din Republica Moldova. Se constată că astfel de activități reprezintă un prilej bun de expunere a performanțelor atinse de către sportivi după încheierea carierei sportive, dar acestui subiect i se acordă puțină atenție (se are în vedere la nivel de probă de sport, club, departament, federație etc.). De aceea, este necesar de a interveni cu noi abordări ale problemei, modernizând atât conținuturile, cât și formele de elaborare a documentelor necesare pentru o desfășurare cu eficiență sporită a activităților de antreprenariat în domeniul sportului din țara noastră.

Argumente

Fila de retrospectivă a conceptului de „antreprenariat” la nivel mondial datează cu jumătatea secolului al XVIII-lea. „Antreprenor” era considerată persoana care activează în condiții de risc, care folosește orice posibilitate de a obține venit, mereu caută schimbarea, unde totul trebuie să fie bazat pe cunoaștere, recomandând inovarea [1, 3, 4]. Ulterior, acest concept a fost modificat și completat în esență, obținând și alte interpretări.

La etapa actuală, fenomenul antreprenariatului obține un specific de comercializare și este infiltrat în toate sferile de activitate, inclusiv în sport.

Conform legislației Republicii Moldova, antreprenariatul reprezintă o activitate de fabricare a producției, executare a lucrărilor

și prestare a serviciilor, desfășurată de cetățeni și de asociațiile acestora în mod independent, din proprie inițiativă, în numele lor, pe riscul propriu și sub răspunderea lor patrimonială, în scopul de a-și asigura o sursă permanentă de venituri [1, 2, 5].

În țara noastră, dezvoltarea științifico-tehnologică și inovațională implică creșterea și eficientizarea antreprenariatului, în special prin crearea și asigurarea sustenabilității mediului de afaceri. În prezent, un rol principal îi revine IMM-urilor, care au capacitatea de a utiliza rezultatele cercetării rapid, flexibil și eficient. Actualmente, în Republica Moldova (conform datelor Biroului Național de Statistică pentru anul 2014), sectorul IMM-urilor constituie aproximativ 97,4% din numărul total de întreprinderi, cu o pondere de 3% de întreprinderi mijlocii, 18,8% de întreprinderi mici și 75,6% în întreprinderile micro. Categoria întreprinderilor mici și mijlocii include toate tipurile de întreprinderi cu numărul de angajați de la 1 până la 249 de salariați. Subiecții antreprenariatului mic activează, practic, în toate ramurile economiei, explorând segmente mici ale pieței. Eficiența utilizării potențialului de resurse în business-ul mic, conform indicatorilor de bază, este de 1,5-2 ori mai mare decât în economia țării în ansamblu. În cadrul întreprinderilor mici și mijlocii activau circa 291,7 de persoane, ceea ce reprezenta 56,2% din numărul total al angajaților în economia națională. Veniturile din vânzările întreprinderilor mici și mijlocii atingeau 31,8% de venituri din vânzările din volumul total în economie.

La ora actuală, nu sunt definiți indicatorii statistici *pentru ultimii ani* privind activitățile întreprinderilor active inovaționale. Însă este știut că, la dezvoltarea unei țări cu o economie bazată pe inovare, ponderea întreprinderilor inovaționale active trebuie să fie de 60-80% din numărul total al întreprinderilor din economie. În acest context, **antreprenariatul** trebuie să devină un sector important și un factor inovațional al economiei naționale.

În domeniul sportului, spiritul antreprenorial prevede capacitatea de transpunere în practică a ideilor, conceptelor, cunoștințelor, a rezultatelor inovaționale și performanțelor sportive atinse. Competențele antreprenoriale pot oferi sportivilor instrumentele necesare pentru a gândi creativ și pentru a putea soluționa problemele într-un mod eficace. Antreprenoriatul este inclus în programele școlare pentru învățământul profesional în majoritatea țărilor europene, cel puțin într-o anumită măsură. Prin rolul pe care îl deține în educația formală și nonformală, sportul contribuie la îmbogățirea capitalului la nivel național, european/mondial. Valorile transmise prin intermediul sportului ajută la dezvoltarea cunoștințelor, a motivației, a aptitudinilor și a pregătirii pentru efortul individual (activitatea profesională de sine stătătoare). Sportul reprezintă un sector dinamic, cu o dezvoltare rapidă și un impact macroeconomic subestimat, un sector care poate contribui la atingerea obiectivelor stabilite în politica de stat cu privire la creșterea economică și la crearea de locuri de muncă. În contextul respectiv este de menționat că antreprenoriatul este o componentă necesară tuturor, ajutând tinerii să devină mai creativi și mai încrezători în orice activitate pe care o întreprind.

Astfel, promovarea educației antreprenoriale în rândul studenților, al sportivilor de performanță și al specialiștilor din domeniu este benefică pentru formarea tuturor competențelor necesare acestora în vederea dezvoltării mediului de afaceri din țara noastră, precum și pentru asigurarea reintegrării sportivilor profesioniști pe piața muncii la sfârșitul carierei sportive.

În acest sens, un rol important în era globalizării este acordat **reconversiei profesionale**, care le oferă sportivilor de performanță, care se retrag din activitatea competițională, o siguranță și o șansă în plus pentru prelungirea cu succes a activității profesionale pe care o cunosc până în cele mai mici detalii.

De asemenea, în Legea Republicii Moldova cu privire la cultura fizică și sport nr.330-XIV din 25.03.99, publicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.83-86/399 din 05.08.1999*, se vorbește despre reglementarea activității de **întreprinzător** în cultura fizică și sport. Potrivit art.4, al.1, persoanele fizice (cetățenii Republicii Moldova) și cele juridice (asociațiile, cluburile și federațiile naționale) au dreptul la activitatea de întreprinzător de prestare a serviciilor ce țin de cultura fizică și sport, precum și la producerea mărfurilor cu destinație sportivă și turistică, în baza licenței eliberate de autoritatea centrală de specialitate.

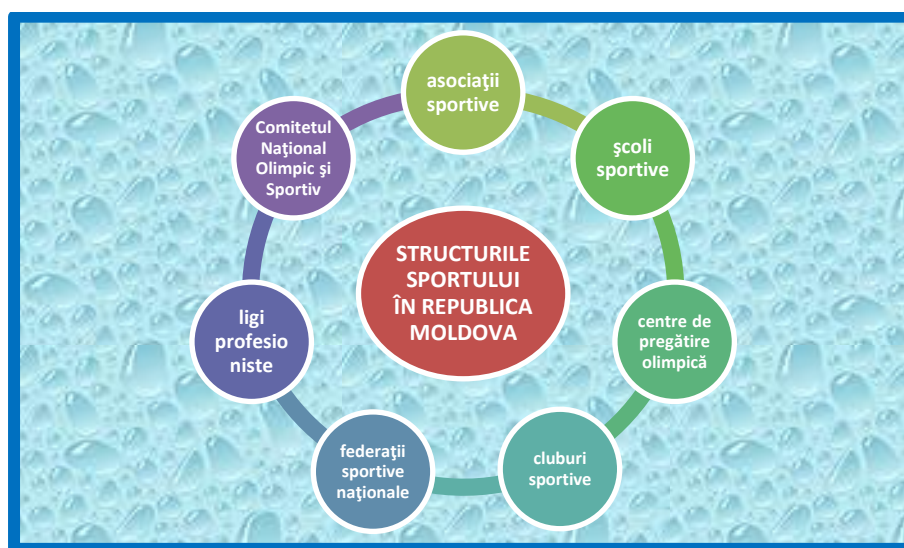

Fig.1. Structurile sportului în Republica Moldova

Este de menționat că structurile sportului sunt organizații specializate, constituite de persoane fizice sau juridice, în scopul organizării și administrării anumitor activități, și se împart în (Figura 1): a) asociații sportive; b) cluburi sportive; c) școli sportive; d) centre de pregătire olimpică; e) federații sportive naționale; f) ligi profesioniste; g) Comitetul Național Olimpic și Sportiv.

În prezent, sportul reprezintă mai mult decât o activitate fizică și competiție. El a devenit, de asemenea, spectacol și afacere. Sportul de astăzi este specializat și orientat spre performanță, iar activitățile sportive au devenit elemente generatoare de profit pentru o multitudine de persoane și organizații. Prin firmele pe care le pot înființa, viitorii specialiști vor putea gestiona contractele de sponsorizare a sportivilor, conștienți fiind că implicarea financiară a mediului de business este esențială pentru obținerea unor rezultate sportive superioare. Anumite sporturi, precum fotbalul, tenisul, baschetul etc. au devenit „afaceri” de anvergură, în care sportivii devin veritabil activi pentru firmă, alături de mijloacele fixe. Principala cale prin care se ajunge este încheierea de contracte de sponsorizare. Astfel, redactarea proiectului de sponsorizare este unul dintre momentele esențiale ale procesului de căutare și contactare a sponsorilor. Pe lângă proiectele de sponsorizare, managerul sportiv poate stabili, împreună cu sportivul/echipa, calendarul competițional pentru anul în curs, condițiile de participare, oportunitățile de antrenament etc.

Cunoașterea practicilor *antreprenoriale*, devine, astăzi, tot mai importantă pentru multiple categorii de agenți economici care activează în lumea sportului, contribuind astfel, în mod hotărâtor, la procesul de creștere economică a țării (la nivel micro-a și macroeconomic). În dezvoltarea fenomenului antreprenorial, un loc important îl ocupă viziunea strategică, care constituie un element important, asigurând identificarea

fenomenelor care au loc în industria sportivă concurențială.

Ca urmare a dezvoltării activităților comerciale, managementul, antreprenorialul și gestiunea sportivă au devenit adevărate profesii în mediul național și internațional. În toate privințele, antreprenorii și gestionarii sportivi formează o categorie interesantă. Sporturile active au, în primul rând, nevoie de antreprenori și gestionari ai activităților sportive, ca și cluburile sportive mari sau organizațiile nonprofit care oferă echipamente sportive [1, 2, 5]. În al doilea rând, în calitatea sa de spectacol, sportul are nevoie de specialiști în gestiune, iar în al treilea rând, trebuie asigurată gestiunea și administrarea infrastructurii sportive (care trebuie monitorizată în permanență și de antrenorul sportiv, după caz, în dubla sa calitate de proprietar al afacerii sportive și de manager) [5, 8]. Astfel, antreprenorialul, completat de gestiunea sportivă, sunt procese prin care este asumată responsabilitatea planificării și reglementării, în cadrul unei organizații sportive, a resurselor umane în scopul realizării obiectivelor. Elementul principal în formarea antreprenorialului și gestiunii acestuia este *procesul* care constă în a transmite specialiștilor potențiali acele cunoștințe, care să le permită să devină mai performanți și mai competenți [4, 7, 9].

La toate nivelurile, sportul are nevoie de manageri și gestionari bine motivați, care să-și exercite autoritatea în spiritul noilor cerințe.

Rezultate. Analizând natura activităților antreprenoriale și manageriale în domeniul sportului și luând în considerare argumentele expuse mai sus despre ce trebuie să cunoască antreprenorii, managerii și gestionarii sportivi, se pot formula patru module esențiale de competențe și anume (Figura 2):

➤ *cunoștințe antreprenoriale, manageriale și de gestiune sportivă* (ce trebuie să știe antreprenorul sportiv, managerul despre organizație, funcția sa și procedurile utilizate; competențe legate de rezolvarea problemelor; de asumare a responsabilităților cu privire la

planificare și reglementare a resurselor din cadrul entității sportive);

➤ *competențe sociale sau de altă natură*, care îi sunt necesare în practică;

➤ *atitudini manageriale* (ce trebuie să accepte un manager pentru a face față stresului, pentru a se ocupa de clienți);

➤ *stil managerial* (așteptările oamenilor privitoare la felul în care managerul conduce).

Iar metodele manageriale utilizate în dezvoltarea managerială și de gestiune sportivă pot fi completate, după cum urmează:

➤ *educație antreprenorială, managerială și de gestiune sportivă* (cursuri de calificare

desfășurate în universități sau facultăți publice, de exemplu antreprenoriat sportiv, diplome de studii de management și gestiune sportivă, precum și diferite examene profesionale);

➤ *training managerial* (cursuri interne și externe în afara locului de muncă, ce se concentrează pe dobândirea de cunoștințe și deprinderi utile aceluși loc de muncă; învățare experimentală prin exerciții la curs);

➤ *învățare prin experiență sau „a învăța din muncă”*; experiență la locul de muncă, de regulă, sub îndrumarea superiorului sau a colegilor; schimbul de experiență.

Fig.2. Elemente ale programului de dezvoltare managerială conform opiniilor lui Simmons și Brennan (1981), citat de [2], adaptat de noi

Competența antreprenorială în sport include cunoștințe tehnice variate, din numeroase domenii: sport, economie, contabilitate, drept sportiv, psihologie, relații publice, jurnalism sportiv, management sportiv (leadership), marketing, etică în afaceri etc. Pentru performanțe optime, aceste competențe necesită în plus o serie de calități personale și o anumită atitudine mentală, care, adeseori, sunt practic mai importante decât cunoștințele tehnice.

Sportivii care își propun să dispună de competențe generale și specifice necesare în meseria de **antreprenor** trebuie să-și formeze cunoștințe în domeniu, fiind capabili să obțină venituri personale mai mari decât cei

care nu au astfel de cunoștințe sau competențe.

Toate acestea au impus elaborarea și identificarea de competențe specifice antreprenorului sportiv, considerate drept elemente necesare în realizarea obiectivelor stabilite pentru activitatea antreprenorială.

Cu scoaterea în evidență a **mecanismelor investigaționale**, este de menționat că, în cadrul studiului de față, echipa de cercetare a elaborat **algoritmii** necesari în vederea realizării cu eficiență a subiectelor ce țin de antreprenoriatul în domeniul sportului din perspectiva de dezvoltare în Republica Moldova. Acești algoritmi se referă la:

- după încheierea carierei sportive, sportivii de performanță **să cunoască etapele** pe care ar

trebuie să le urmeze pentru a-și găsi o meserie pe măsura competențelor și aptitudinilor extrasportive;

- **Comitetul Național Olimpic al Republicii Moldova** trebuie să identifice sportivii de performanță și, la finalizarea carierei sportive, împreună cu instituțiile academice de profil, să **elaboreze și să aprobe** programe de dezvoltare și perfecționare, în scopul includerii acestora în programe noi de învățare;

- **identificarea** organizațiilor care pot prelua și angaja foștii sportivi de performanță pentru găsirea jobului potrivit;

- **elaborarea/stabilirea** testelor de evaluare a capacităților/aptitudinilor potențienților, după prelucrarea statistică a cărora se pot face demersurile necesare;

- **elaborarea** programelor de reconversie profesională, care se pot oferi foștilor sportivi de performanță pentru opțiunea/posibilitatea de selecție a jobului potrivit în funcție de gradul pregătirii profesionale al fiecăruia la momentul respectiv;

- **elaborarea** treptelor ierarhice și a pozițiilor de antreprenor, potrivit cărora reprezentanții să cunoască de la bun început parcursul unei ulterioare cariere de activitate profesională de antreprenorat;

- **elaborarea/stabilirea** conținutului chestionării sociologice și a interviuării sportivilor de performanță cu privire la ce se va întâmpla la momentul în care își vor încheia activitatea sportivă;

- **determinarea** programului de soluții, în care reconversia profesională să fie acordată astfel, încât trecerea de la viața sportivă la activitatea profesională de antreprenor să nu fie bruscă, cu repercusiuni și care, totodată, să conțină convingerile și încurajările constructive necesare;

- **stabilirea** formelor optime de informare, care să genereze facilitățile de care pot beneficia reprezentanții prin parcurgerea unor programe de reconversie profesională, special create și aprobate pentru activitățile de antreprenorat;

- **elaborarea** și aplicarea proiectelor de cercetare de perspectivă, care pot avea un impact deosebit asupra forumurilor sportive naționale și internaționale;

- **evidențierea** competențelor pe care trebuie să le însume viitorii antreprenori încă din perioada aflării în sportul de performanță și a participării în concursuri;

- **stabilirea** planurilor de colaborare cu federațiile sportive, cluburile, asociațiile, centrele etc., care pregătesc sportivi de performanță pentru a fi siguri de faptul că aceștia, fiind informați cu mult timp înainte, vor cunoaște oportunitățile despre angajare în sistemul de antreprenorat în domeniu, situația pe piața forței de muncă etc.;

- **crearea** rețelelor de consultații și a personalului de consultanți în domeniul antreprenoratului, care se vor ocupa de consilierea sportivilor, dar și de un plan al perspectivei în carieră. În cadrul unor întâlniri de grup, candidaților li se vor putea explica cum funcționează piața forței de muncă, iar prin organizarea de întâlniri individuale, sportivii să fie consiliați cum să elaboreze un CV corect, o scrisoare de intenție, cum să se prezinte la interviuri și multe alte subiecte utile pentru asemenea activități.

În **concluzie**, putem menționa că, prin identificarea activității de antreprenorat sportiv în Republica Moldova este posibil de a influența mărirea rezultatului muncii antreprenorilor, iar căile de eficientizare să fie direcționate spre dezvoltarea competențelor profesionale necesare acestui tip de specialiști. De asemenea, pot fi condiționate următoarele aspecte: sporirea calității deciziilor luate, perfecționarea stilului și metodelor de gestiune, perfecționarea tehnicii proprii de muncă, implementarea tehnologiilor informaționale, tehnologizarea gestiunii, implementarea tehnologiilor eficiente de planificare și evidență a activității manageriale a antreprenorului sportiv etc., care, în concordanță cu elaborările expuse, vor fi în măsură să asigure dezvoltarea și promovarea antreprenoratului la un nivel înalt de eficiență.

Referințe bibliografice:

1. Budevici–Puiu L., Manolachi V. (2016). *Management și legislație în educația fizică și sport*. Chișinău: USEFS, p. 12-37.
2. Budevici A. (2000). *Management în educație fizică și sport*. Iași, p. 18-41.
3. Budevici L. (2004). *Drepturile omului și ideologia sportului*. În: *Revista de educație fizică și sport*, nr.4. Bacău, p. 42-45.
4. Budevici L. (2012). *Legislație sportivă națională și internațională*. Chișinău: Editura „Valinex”. 159 p.
5. Cetină I. (2001). *Marketingul competitiv în sectorul serviciilor*. București: Editura Teora, p 62.
6. Cors R. (2003). *What is Learning Organizations Reflections on the Literature and Practitioner Perspectives*.
7. Cordoș R.C., Bacali L. și alții (2008). *Antreprenoriat*. Cluj-Napoca: Editura Todesco, p. 39-90.
8. Daft R.L. (2012). *Management*. Thompson Education, p. 15.
9. *Малое предпринимательство в России: Официальное издание (2001)*. М: Госкомстат РФ. 109 с.